

ШУМАДИНКА,

ЛИСТЪ ЗА

КНЪИЖЕВНОСТЪ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Учредникъ и издатель Любомиръ П. Ненадовићъ.

ТЕЧ. IV.

Овај листъ излази вторникомъ и петкомъ. Цѣна му е за три мѣсеца 4 цванцика.

№ 84.

АТИЛА У ТРИЕСТУ.

(продужено.)

IV.

Была е тавна ноћ, безъ икаквогъ лва и ветрића, и црно, безъ звезда небо, као да е са некимъ теретомъ загушљиво врелу атмосферу притискивало. Ужасна мртва тишина, владала е по мирномъ заливу адранскога мора.

Предъ Атилиномъ палатомъ, појаве се две сѣнке, кое брзо изъ велики врата изиђу, брижљиво се при свакомъ кораку осврћући. Оне се упуте къ пристаништу морскомъ; крозъ помрчину едва се видила една барка, која е за обалу привезана была.

Една одъ тѣхъ двею сѣнкій клекне на земљу, и проговори тихо и сцајући: „Съ Богомъ оспай земљу отъ да мога! која пепео мои мило покривашъ, буди њимъ лака и блажена! Я слѣдуюмъ мојој судбини, па макаръ ми е дућностъ тужна, или срећна была!“ Затимъ устане, и полети у наручя младићу, кои е озбиљно, и невесео стаю, рекавши: „Хилдериче! Садъ самъ са свимъ твој!“

„Оди мила моя!“ рекне овај, „Чамацъ е спреманъ онъ ће насъ на еданъ недалеко лежећи островъ пренети, гди ћемо одъ Атилиногъ бѣснала сигурни и законѣни быти; тамо ћемо дотле сакривени остати, докъ Хунскій краль Триестъ не остави, и повратакъ намъ осигура и обезбѣди. Онъ ће далъ къ востоку се окренути, и бексна тежня за осваиванѣмъ, одагнаће ону страсть изъ грудѣхъ његовы, која се према теби ужегла; онда ћешъ се ты у твоє отечество повратити, и тамо ћемо срећни быти: Я твојомъ любовю, ты любовю и отечествомъ!“

Онъ е полюби у чело, и обоє уђу у чамацъ. Хилдерихъ погледа око себе, и тужно проговори: „Богови нису нашемъ бѣгству наклонѣни; мутна, нема ноћ, мрачно небо, сувый загушљивый воздухъ, предсказую бурю!“

„О, богови, будите милостиви!“ рекне Аманда и обвѣ руке своє око Хилдерика. „Ахъ мени е тако страда бы плакала!“

Она погледа у небо, кое е надъ моремъ прострто было као какавъ великій мртвачкѣй покровъ. — Плава се една черта облачна появи, крозъ кою се само една едина звезда наеданпутъ засія.

„Хилдериче!“ повиче девојка дртећимъ гласомъ.

„Шта е мила моя?“ запита онъ брижно.

„Видишъ ли ону звѣзду?“ запита га она.

„Па шта е? — заръ те њна прѣтна светлостъ плаши?“

„Знашъ шта наши звѣздари кажу, Хилдериче?“ гласъ ѡй е страшљивъ быо. „Они кажу, кадъ се само една звезда види на целомъ небу, то показує несрећу. О, ты неможешъ себи представити, како ми е стра; Хилдериче, мени се све на неку несрећу слуги!“

„Небой се, она звезда утѣшително на насъ гледа,“ одговори младићъ, премда е и онъ самъ неотично страомъ њнымъ обузетъ быо. „Заръ звездари знаду? они само нагаћаю!“

„Узми весло, па навезимо се већ еданпутъ на море!“ замоли она, а младићъ счепа весло, и почне веслати. — Барка се отисне на море.

„Хилдериче? видишъ ли ты штогодъ?“ повиче опетъ по некомъ времену Аманда, и покаже прстомъ на Атилину палату на обали, кое е балконъ на море окренутъ быо.

Младићъ погледа онамо гди е она показивала прстомъ, па одговори: „Я невидимъ ништа.“

„Мени се учини, као да се неко на балкону указао, но да опетъ брзо изчезну!“

„Ты си превидила, мила моя Амандо, твоє е уображенѣ садъ узбуњно, па ти разна уображеня предъ очи приводи!“

„О, ни на кои начинъ, я самъ добро видила!“

Барка е далъ пловила, но Хилдерихъ се држао непрестано обале, часъ почасъ осврћући се свудъ у наоколо, да бы какву опасность, која бы се случайно появила избегао.

„Како може Атила наше бѣгство дознати?“ говорио е самъ у себи Хилдерихъ „наша е намѣра брзо у дѣйство произведена. — Ал' Одинъ? — Онъ е лукавый итковъ. — Ал' како му драго; богови нека насъ бране!“

Съ овимъ рѣчма почне яче и брже таласе просецати. Одъ едномъ стане барка, и нагне се на едну страну, као кадъ на нешто наиђе. „Шта е то?“ запита Хилде-

рихъ, и весломъ почне изпитивати истый предметъ, што му е чамаць зауставио. „Мртваць! О какво тужно предсказанъ!“

„Мртваць? О боже!“ повиче Аманда, обузета страхомъ.

Младић се сagne преко барке, и увати рукомъ за неку дугачку косу, повуче за исту, и тиме мртвачко тѣло до половине изъ воде у висъ дигне. „О богови!“ повиче онъ кадъ угледа лице мртваца, кои е на грлу велику рану имао, и хтѣдне га брзо у воду спустити. Но Аманда, была се већ прикучила, и угледавши мртваца; викне ужаснимъ гласомъ. „Яо! — тѣло брата мога!“

Но Хилдерихъ брзо испусти тѣло то, хитро весломъ мане, и за тилый часъ чамаць се далеко удали одъ тѣла. „Атила е заповѣдио, да се сви мртвацы у воду баце. Ђути драга Амандо; еръ свако и найманъ закосненъ може насъ у несрећу бацити!“

„Мой жалостный брате, ниси честно ни саранѣвъ!“ викала е Аманда крозь плачь.

„Умири се Аманда; та и я те любимъ!“

„Оћу да видимъ брата мога!“ повиче она, и хтѣдне се у море сурвати; но очаятелно задржи е младић и одговори тужно и ужасно: „Девойко! заръ обещъ да ме убивешъ?“ — и погледи жалосно на Аманду, коя е, држећи непрестано руке на лицу свомъ, плакала, и свакиъ часъ викала: „Брате! бѣдный брате мой!“

И барка е све даль летела; одъ еданпутъ зачуе се некий шуштанъ изъ далека, као весланъ. Брижно погледи Хилдерихъ око себе. Све е ближе истый плѣсакъ и шуштанъ долазио, Хилдериху се учини као да више бродова за нѣмъ у потеру иду.

„Ево иѣ!“ зачуе се еданъ опорый гласъ крозь мрачность ноћу.

Хилдерихъ испусти весло, кое съ лупомъ у чамаць падне, и Аманду изъ нѣногъ униія пробуди; еръ гласъ кои е Хилдерихъ чуо, быо му е одма познать: — то е быо гласъ Атиле!

„Тешко нама!“ проговори тужно Хилдерихъ, и погледа жалостиво на свою милу другарицу.

Лађе су све ближе и ближе долазиле. — Море е шуштало и люляло се збогъ многи и брзи удара нѣновы. Еданъ е чамаць далеко ближій одъ свою остале быо.

„Невѣриче!“ продере се страховито еданъ гласъ на Хилдериха — и неко скочи брзо изъ свогъ чамца у барку Хилдерихову: — краљ Атила, са сѣваюћимъ одъ лютине очима стаяо е страшанъ и ужасанъ предъ Хилдерихомъ.

„Издайниче! Заръ оставляшъ краля твога, и твой народъ?“ повиче Атила: Знашъ ли ты, како се издайницы казне?

Младић неодговори ништа, већ погледа око себе; остале лађе, кое су Атилу пратиле, быле су јоштъ подалеко — онъ погледа у девойку, коя е одъ великогъ стра у несвестъ пала, за кое любовь онъ е войску, народъ, заставу и цара свогъ оставио, и коя му е све на земљи была — и очаятельна мисао появи се у души нѣ-

говой — еданъ единый руке ударъ, па бы завоевателя света могло море прогутати! — Но добра часть у нѣму побѣди, ту злу намѣру нѣгову. — „Не!“ помисли онъ у себе: „Оногъ, кои ми е животъ избавио, немогу никако убити!“ и овако мислећи умири се и очекивао е спокойно шта ће се даль догодити.

Лађе се приближе, и обколе чамаць нѣговъ. О бѣгству нѣ было могуће више ни мислити.

„Счепайте овогъ невѣрика! девойку водите у мою палату!“ заповѣди Атила своимъ војницима.

Садъ е дакле време дошло да Хилдерихъ свою девойку брани. Зато онъ изтргне свой мачъ, обувати левомъ рукомъ девойку, и повиче на војнике! „Нико да се неусуди дарнути е! мой ѣу животъ дати — ал' она е света, па нико нека се неусуди дотакнути е!“

„Несретниче! Заръ мачъ на господара свогъ потржешъ, робе?“ повиче Атила громовито и изтргне свой великий мачъ; и за тилый часъ потоне мачъ младићевъ у море.

Садъ увиди Хилдерихъ, да е све изгубљено, па проговори: „крављу! уби мене, ал' поштеди ту дѣвицу, еръ ми е она милья одъ живота мога!“ Съ овимъ речма, скочи брзо у таласе морске.

„Хилдериче! Хилдериче! заръ ме оставляшъ у часу опасности?“ повиче девойка ерцепараюћимъ гласомъ, и хтедне се за нѣмъ у море бацити; но краљ е Атила снажно задржи.

Као обчаранъ гласомъ нѣнимъ, поврати се Хилдрихъ опетъ натрагъ, и снажно разтураюћи око себе таласе, доплови до свогъ чамца, скочи опетъ у нѣга обгрли девойку па речне спокойно: „Садъ чини одъ мене шта обещъ!“

„У бари се даве мекушни бегунцы!“ продере се Атила и заповѣди Хунима, да къ пристаништу веслаю.

Брзо су просѣцала весла таласе кои су се, збогъ приближуюће се бурѣ, све више и више дизали. Наскоро дођу пловци къ обали. Аманда е лежала обнесвестѣна у наручю Хилдериховомъ; — но Атила заповѣди, те Хуни изтргну немилосрдно дѣвицу изъ наручя нѣвогъ.

У долину собу едну, Атилине палате буде Хилдерихъ одведенъ, и оштра стража стави му се предъ врата. На полю е пакъ беснила и праштила непогода; громови су грмили и цело небо потресали; мунѣ са страшномъ светлостѣу виогале су се непрестано крозь црне облаке; море е бесно шуштало и уяло: таласи су се све већма еданъ на другогъ као брда нагомилавали, као да су мора на мора ударала; ветрови су уяли и рикали, да се цео предѣлъ тресао. — Младый Хилдерихъ седіо е усамљенъ у своіой соби; у нѣговой унутрашности беснило се и бунило яче, него на полю сва борба страшны элемента.

V.

Текъ предъ зору буря се утишала, онда е природа тымъ лепша была. Небо се ведро простирало надъ бистримъ као огледало моремъ, у комъ е лице нѣгово сіяло се, радуюћи се своіой лепоти.

Аманда е седіла у едной одъ краљѣвски соба, бледа, са црвенимъ, одъ плача надувенимъ очима, и гледала е

разстроено предасе. Она е была достигла онай степень душевне туге, гди се више никаква тълесна жалость не-осеѣа. — Прозорь е быо отворенъ съ изгледомъ на море. Аманда погледа на исто, — ужасна мртва тишина почивала е на површини морской, ни едногъ таласиѣна не было — море е наличило унутрашности девойке ѡве. —

Садъ се отворе врата одъ себе. Атила уѣе унутра, и као окаменѣнъ лепотомъ девойкиномъ застави се одма при улазку. Нѣгове се груди надму, нѣгово дивлѣ лице мало помало ублажи се. „Аманда!“ проговори Атила, колико е годъ нѣжнѣе могао.

Но место свакогъ одговора сакрѣ Аманда лице свое, грозеѣи се. Атила се тргне, као да га е нешто брзо жигнуло крозь тѣло; онъ ѱой се приближи ѣутеѣи и са своимъ е погледима прождируѣи. Но кадъ ѱой се сасвимъ приближи, скочи она као одъ саме змиѣ, и узвикне: „Далѣ одъ мене!“

„Аманда!“ повиче Атила, но лице му е ѱоштѣ не-престано милостиво было.

„Барбарине! дай ми могъ Хилдерика!“

„Ни речи о нѣму више!“ продере се опоро краль, и лице му се поврати у свое дивлѣ станѣ: „неспоминѣи више имена нѣговогъ, ако желишъ да и далѣ према теби милостивъ будемъ!“

Блѣде устне девойке презрительно се насмеше: „Ты милостивъ? разстанакъ одъ могъ милогъ заручника, убиство мои драги сродни, сведоцы су твоѣ безграничне милости и доброте!“

„Девойко не дражи ме!“ повиче Атила ѱоштѣ яче; „помисли да си у моѱой власти, и да никаква сила землѣ нѣе у станю одъ мене те отети!“

Спокойно га погледавши одговори Аманда: „Шта можешъ више чинити осимъ убити ме?“

„Убити те? не, да ме богови одъ тогъ сачуваю!“ дода Атила съ некимъ жаромъ: „да ми недаду богови ону убити, кою любимъ!“

Аманда покрѣе лице свое рукама, но краль ѱой се приближи и хтедне е за руку узети; она га презрительно одъ себе отури. „Аманда!“ рекне Атила, „знашъ ли ты да те я любимъ? — Атила тебе люби!“

„Хиладу ми е пута милѣа смрть, него твоя любовь!“ одговори дѣвица грозеѣи се.

Чудноватый се некѣй осмѣхъ появи на лицу Атилиномъ. „Гудльвицо! У момъ бы се отечеству она девойка за блажену држала, коѱой бы Атила казо да е люби“ рекне Атила и дода гордо: „И заръ то ништа незначи: што бы Атилу любити могла, безъ да бы га се морала бояти?“

„Чуешъ, крало!“ одговори Аманда презрительно и срдито, „ако си мою смрть заключѱо а ты ме уби безъ икаквогъ оклеваня, ал неговори ми ништа о любви — еръ ме то мори и убѣа страшно!“

„Па при свемъ томъ, инакъ те любимъ, чудесна дѣвойко!“

„Любишъ?“ запита девойка презрительно. „О, како лажешъ! кадъ бы ме ты любѱо, заръ бы могао съ твоѱомъ крвавомъ рукомъ среѣу мою разоравати, што ми е наймилиѣ на свету овомъ? О, ѣути! Ты си и остаешъ нечовечный варваръ!“

(продуженъ слѣдуѣ)

М А Л И Н Е.

— Нзъ срдца изничу злобе и добродѣтели; злобе валя таки съ почетка изчупавати, а добродѣтельима помагати да расте и да се укоренява.

— Истина, справедливость и оштроумѣ губе свою светлостъ, кадъ нису сасдинѣе съ кротосѣу. —

— Свакога е дужность имати: понизность къ старѣима; учтивость къ себи подобнима; благонравѣе къ мањяма. —

— Стрѣљивость е найзвѣстнѣе оружѣ противу клевете и облагиваня. —

— Ко самъ у себи свое спокойство ненаоди, мучно ѣе га гди далѣ наѣи. —

— Никадъ нечини чрезъ другога оно, што можешъ самъ собомъ учинити. —

— Непримай никога себи за прѣтеля пре, него што сазпашъ, како е съ преѣшнѣи свои прѣтели живѱо. —

— Безумногъ страданѣ, наука е разумномъ. —

— Разуманъ човекъ, ако ѣе колико знати, опеть

слуша съ великимъ вниманѣемъ шта други говоре. —

— Ко съ неправдомъ тече, съ врагомъ растече, ко съ туѣимъ уздисанѣмъ куѣу зида, неѣе му унуцы у нѱойзи живити. —

— Храбрость и юнаштво еднога народа безъ науке и мудрогъ управленя, подобне су зверской снаги. —

— Витежско незлобѣе подобно е витежскомъ юнашескомъ юначеству. —

З А Г О Н Е Т К А.

(прев. изъ Шилера.)

У далекъ предѣлъ она те носи,

Опеть остаѣ на месту своеме.

Безъ крила тебе она проноси,

Крозъ воздухъ, свакомъ предмету твоѣе.

На свету то е подвозъ найбрѣй,

На комъ се путникъ возѱо игда;

И преко мора найвеѣегъ трчи,

Ништа претеѣи неможе т' игда,

Стиже за еданъ тренутакъ свагда.

М Р В И Ц Е.

— Владика дочуѣ за свештеника едногъ, да се тако у предикама извештѱо, да може и безъ сачиняваня и ученя предике свое на память, у свако доба, о чему са-

мо кошта зажели, предикую и то честиту предикую изговорити, па пошлѣ по нѣга и дозове га, да се самъ о истини тога осведочи. Тако му е неколико пута задатакъ подь печатомъ давао кои е онъ текъ на предикаоници морао отворити и съ места, како е задатакъ прочитао, почети предиковати. Увидивши владика отъбно знанѣ и вештину свештеникову намысли да га у забуну доведе, па едаредъ му да запечаћенъ листъ папира, као да бы на истоме задатакъ исписанъ быо. Свештеникъ кадъ на предикаоницы папиръ одпечати, нађе да е истый са свию страна чистъ, неисписанъ, па окренувши едну страну рекне: Овде нема ништа; затимъ окрене другу страну па опетъ рекне: И овде нема ништа: дакле е Богъ светъ изъ ништа сатворио; и изъ тога тако красну предикую изговори, да е и любовь и почитанѣ и кодъ владике и кодъ слушателя задобио.

СТРАНЕ НОВОСТИ.

— Француске новине пишу: Турска войска у Криму има много болестника, али опетъ добро е расположена; они еду само пексиметъ и у бистой води (безъ никакве масти) куванъ пилавъ, али ипакъ задовольни су.

— Комисија у Севастополю коя е прегледала задобивене ствари, нашла е да има: 3800 већн' и мањн' топова, 6. машина за пароброде, 18 хиљада бомби и разны ђулета. Иста комисија закључила е: да се све што се као трофеи сматрати могу, између Француске и Енглеске раздѣли. О турцима у томъ рѣшеню нема ни разговора. Сардинци примиће неку часть плѣна одъ Енглеза.

— Енглеской и Француской мало е што су паробродима само на неколико сати една одъ друге раздвоене, него хоће сада да почну копати путъ изподъ мора (тунелъ) гдѣ ће потомъ направити гвоздений путъ. Архитектъ Фавръ предузео е тай посао, и већ се нашло едно друштво кое ће то извршити. Овај тунелъ изподъ мора быће лакше градити и быће постоянн него онај у Лондону изподъ рѣке Темзе, еръ ће овај изподъ мора ићи крозъ каменъ. То дѣло ако се сврши быће круна свию чудеса, кое е рука човечія начинила.

— Князь Горчаковъ одъ 5. Окт. явля: да непрестано саюзне лађе довозе войску у Евпаторію. У долини байдарской налазе се три непријателске дивизіе. У осталомъ ние се ништа выше догодило.

— По свима извѣстіяма потврђуе се: да су саюзници 5. Окт. после жестокогъ бомбардирања освоили градъ Кинбурнъ. У томе граду было е 1500 Руса, подъ командомъ генерала Ковниѣа. Они кадъ виде да ће безъ никакве ползе изгниути, а немогу се жестокой ватри одбранити, предаду се саюзницима, и као воены заробљѣници послани су у Цариградъ; а саюзна войска заузела е градъ, гдѣ су нашли 70 топова. Русн у той битки изгубили су 120 войника. Саюзници заузели су овај градъ исто онако лако као што су пре неколико месеци Керчь освоили. Кинбурнъ бомбарданъ е са 6. воены пароброда. Сва извѣстія правдаю генерала рускогъ што се предао, и ние хтео свое войнике безъ ползе жертвовати. Кинбурнъ и Очаковъ леже едно према другомъ на ушћу лимана у црно мо-

ре, у коме се рѣка Днѣпръ и Бугъ саславляю. Кинбурнъ е на южной а Очаковъ на сѣверной страни. Кинбурнъ е яче утврђенъ, и по томе може се закључити да ће и Очаковъ скоро той истой судбини морати подлеѣи. Цѣль овогъ предузећа одъ стране саюзника та е, да пресеку Русима путъ у Кримъ кодъ Перекопа, и по томъ да войску ту извезу, и войсци руской са леђа да зађу.

— Изъ Одесе пишу, да се тамо врло плаше одъ приближаваня флоте. Све су улице пуне натоварены кола, и сви се на брзу руку селе изъ Одесе. На лађама саюзника има око 40 хил. кои су спремени да се на суво извезу, али гдѣ ће се извести јоштъ нико незна. Генералъ Лидерсъ повратио се изъ Николаева са бывшимъ посланикомъ у Цариграду Озеровомъ. Онъ е одма прегледао войску, и быо е дочеканъ са веселимъ узкланцима: „ура!“

— По најновиѣмъ попису, нашло се, да у Аустрији има: 20,138.699 женски, а 19,272 мужки душа; свега дакле 39,411.306 душа.

— Великій князь Константинъ пошто е разгледао у Николаеву сва нова утврђеня, нашао е да су многа одвећ несигурна и навалице слабо зидана и рађена; зато е одма наредіо да се развалюю, и друга нова утврђеня подижу, а инцири и они коц су надъ тымъ пословима надзиравали, да се строго изпитаю и о суде. Тымъ выше сумња се на неко издайство, што су инцири, којма е тай посао повѣренъ быо готово сами немци.

— Османъ паша, когъ су Русн на Синопн заробили, одпуштень е са јоштъ 47 турака у размену за руске заробљѣнике. Онъ се хвали да се у Русіи врло човечно съ њимъ поступало.

— Изъ Петербурга увѣраваю, да јоште ни една регимента руски гренадира ние на бою была. Они кадъ су молили да иду у Кримъ, казано имъ е да ће се они тући за цара и отечество и безъ Крима, само да се претрпе.

— У Варшави цена хлѣба яко е скочила, и многа сиротиня гладуе. Едно мало дѣте нађено е на сокаку, кое неуме да каже чие е и одкуда е, око врата быо му е привезанъ комадъ артие, на којой е написано: Свакъ се умољва да прими ово дете. Нѣгова е мати удовица и неможе да га рани, Оно е христјанске вѣре и име му е Карлъ Милевски.

О Г Л А С И.

— У трговини Дуке Пешике и сынова, налазе се на продаю Лозе велике назване класен-лутріе, коя ће се 22. овогъ месеца изигравати.

— У књигопродавницы Саре удове Возаровиѣа, налазе се на продаю по спуштеној цени: Басне, Совѣти здравогъ разума, и Етике Доситея, кое е Возаровиѣъ изъ књига Доситеемъ печатаны точно препечатао, а тако исто налази се и забавника Дим. Давидовиѣа, и прочи разны књига све по спуштеној цени.

— У кући кодъ Краљвиѣа Марка има два квартира съ едномъ и две собе, и два дуѣана, одма за издаванъ подъ кирию.

Течай новаца; среб. 112½; дук. 5 фор. 15 кр. банке.